

חג הפסח במחשבה ובהלכה מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

אל תשאירו חמץ גמור בעין שתתדלו לבער, תערובות חמץ תמכרו, אבל במכירה אמתית, כי המכירה הנהוגה כיום הנעשית המונית ונעשית ע"י הרשאה לרב, רבים מסתכנים בה ויש המהססים אם להכיר בה כפי שהיא מתנהלת. יש חוסר הבנה משווע בנושא הזה. כי לא אחת חושבים שהם מוכרים לרב את החמץ. רצוי מאד שלא לסמוך עליה ולבער את כל החמץ מן הבית (ראה עוד מהר"ק הל' חמץ ומצה עמ' רסא).

טעמי מצוות החג

קרבן הפסח שצנְגָה שלם מסמל את אחדות העם. ברם, המצה שנטחנה ונילושה במים מסמלת את אחדות העם לאחר שנתדבקו ונתחברו כפי הדעת. גם כאשר עם ישראל מתקבץ לארצו מקצוות תבל, יש בכוחו להתאחד לחטיבה אחת בזכות פני הדעת ואהבת האמת שתעורר את עם ישראל לעבוד את ה' שכם אחד.

המרור מסמל את הייסורים שבאים על האדם בשל עוונותיו, ונועדו להשיב אותו למקור מים חיים, לזנוח את השוא והשקר, ולעוררנו לסיגול מידות טובות ולקניית השקפות נכונות. דורנו חוֹנֵה משבר אמונה מטלטל, ועלינו להבין מדוע באים עלינו ייסורים, מדוע פקדה אותנו השואה, מדוע האנטישמיות גואה, מדוע ארץ ישראל נקנית בייסורים? כל זאת כדי לעוררנו אל האמת שתביא עִמָּה את אחדות ישראל ואת עבודת ה' בלבב שלם.

שתיית היין בחג מסמלת את העם היהודי שמשול לפרי הגפן שפִּיֵּיק את יינו המשובח לאחר שנדרך בגת. כך עם ישראל, לאחר שנזדכך בייסורים הוא נשמר ומשתבח לאורך שנים. כמו כן, להזכירנו שיש לעבוד את ה' בשמחה, אין להתיימשך וחלילה להישבר, יש להתחבר לתכליתו וייעודו של עם ישראל, מן העבר אל העתיד, אל סוד הנצח של עם ישראל.

בניסן נגאלו ובניסן עתידים ליגָאֵל, זכינו לעלות לארץ חמדה נכִסְפָה, ואף זכינו בה לגאולה מדינית. ברם, לגאולה רוחנית טרם זכינו, וארץ ישראל נבנית ומשתכללת כדי שבבוא העת יוגשם ייעודה ואור הדעת והאמת יצא מירושלים ויאיר לכל באי עולם.

כשהיחיד מתנהל כפי רצונו, כשהיחיד חי את עולמו. לא אחת אנו נחשפים, כי פלוני היום הוא אינו פלוני של מחר, רק "אכל ושתה כי מחר נמות", והכל מתנהל בהתגלגלות של אירועים, ואין אחדות מהותית, בעוד שבני אדם מאמינים בעם קודש בתורת קודש בארץ הקודש. כך שחג הפסח מאחד את כולם בניקיון הבית, ביעור חמץ, הכנת המצרכים, וכך מראה של חגי תשרי, סוכות, ארבעת המינים, זוהי אחדות הרבה מעבר לממוצע, והרבה מעבר לאחדות קיומית.

מדוע נאסר החמץ?

מן השאלות המפורסמות היא מדוע נֶאָסַר החמץ בפסח? מדוע חמץ שנתערב במשהו אוסר את כל תערובתו? ללמדנו, יצ' הרע ותענוגותיו הוא ברייתו של בורא עולם ואינו פסול במהותו, כפי שהחמץ אינו פסול במשך כל השנה. ברם, בפסח הוא נאסר עליו כליל כדי להזכירנו שתאונת האדם עלולה להפוך למכשלה כשאינה במידה במשקל ובמשורה, מי שנסחף אחר יצרו ותאוותיו - הופך לעבד שפל הנשלט בידי יצרו הרע.

עם ישראל בני חורין הן, עליהם למשול ביצרים ולרומם ולהשליט את שכלם על פעולתם. כלומר, על האדם הישראלי לְיָקֵנּוּת מתענוגות העולם במידה שתועיל לו להגשים את ייעודו בעולם. ברם, אכילה גסה ושתיה לְשִׁכְרָה מאבדים את צלם הא-לוה שבאדם, מרופפים את ריסונו, ועלולים לגררו לחיי בהמיות ועבדות לתכתיבי היצר אשר מחשיכים את זוהר הנפש ומכבים את אורה.

בדיקת החמץ ומכירתו

יש לבדוק אחר החמץ בכל המקומות שסביר שיימצא בהם חמץ, ויש לתת את הדעת על המקומות שהילדים עלולים להכניס בהם חמץ. לאחר הבדיקה יש לבער את החמץ ממחשבתנו באמירת: **"כל חמץ שנותר ברשותי שלא ראיתו, יהא בטל כעפר הארץ"**, למחרת יש לחזור על הביטול. חשוב להדגיש, כי הביטול הוא מצוּת עשה מן התורה, והוא מציל את האדם מלעבור על 'בל יראה ובל ימצא' אף אם נותר בשגגה חמץ ברשותו. ביחס למכירת חמץ, אנא מכם,

"הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת חֲדָשִׁים". בתורת ישראל אין שמות לראשי החדשים. ניסן נקרא החודש הראשון, אייר - החודש השני וכו'. שמות ר"ח שבידינו היום תשרי מרחשון וכו' מקורם מבלל שהביאום העולים בימי שיבת ציון בבית שני. ואילו אצל הגויים ינואר פברואר וכו' הם שמות אליילים. כך הוא גם ביחס לימות השבוע, הגויים ייחדו שם אליילי לכל אחד מימות השבוע, ואילו תורת ישראל נתנה להם מספרים בלבד, ראשון בשבת, שני בשבת וכו'. באי קביעת שמות לימים ולר"ח טמון מסר כביר, והוא, שעם ישראל במהלך ימות השבוע וחודשי השנה ישא עיניו לעבר רעיונות מחשבתיים. כלומר, לימדה אותנו התורה שאנו כעם קודש צריכים להיות מוקרנים בימות השבוע מהשבת שהיא תכלית וראשית ששת הימים, היא הלב של השבוע, שיש אדון לבירה וחיידש את העולם אחר ההעדר המוחלט, משגיח בעולמו ושהעולם מסור בימי בני אדם שנבראו בצלמו ושיש להם ששת ימי מעשה כדי שיזכו לעולם שכולו שבת, חיי העולם הבא. מנוחה בעולם הזה שמאותת למנוחה בעולם הבא. כך הוא ביחס לראשי החודשים, בכל חודש על היהודי להיות מוקרן מההתחדשות של החודש הראשון. והתחדשות זו, היא התנתקות מהזימה והשחיתות המצרית, כך שהסכמתנו להיכנס לחיות בצילה של תורה והשכינה, להיות עם ה'. כל העיקרון של ההתחדשות נבע מכך שאנו כבני אברהם יצחק ויעקב התבוללנו במצרים בקרב המצרים השכלנו שיש לנו ייחוד וייעוד. משום כך עומד במרכז ההתחדשות כבש, שה בן שנתו בקרבן פסח אשר מבטא את אחדות ה' והאומה, בגלל האמונה, מתוך פרסום בפני אומות העולם שהקריבו קרבן פסח כבר במצרים, בנתינת דם על המשקוף והמזוזות כדי לידע להודיע שאין לנו שום דבר עם המצרים והמצריות, זוהי התנתקות - "סור מרע", אולם בד בבד עם האמונה באחדות ה' והאומה - זהו "ועשה טוב". כי אחדות האומה אינה יכולה להיות מושגת ללא אמונה,

העלון מוקדש לזכרו של ר' משה ב"ר סעדיה ושרה גמליאל זצ"ל

הליכות עם ישראל-עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 2, קריית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

מכון תורני לחקר מנהג העדות

שבתות עיון וירחי כלה

כולל אברכים

ארגון "אשת חיל"

בית מדרש לדיני הממונות

המרכז העולמי למשפט התורה

האמת והשלום - הסותרים הם זה את זה? הרב ד"ר אדיר דחוח - הלוי יצ"ו

שלכאורה נראות הן כסותרות זו את זו. ידועה היא אַמרת הגמרא שתלמיד חכמים אהוב על בני עירו — לא סימן טוב הוא לו, כיוון שאינו מוכיחם. ואמנם, אהבת הבריות לאדם סותרת במידה רבה את אהבת האמת שבו. כי אדם שמעוניין לומר את האמת כפי שהוא מבינה, צריך להסתכן מראש בשנאת הבריות אליו.

אך למעשה לא צריכה להיות כל סתירה בין מידות אלו. אהבת האמת... אינה מוגבלת רק לאי אמירת דברי שקר, אלא במשמעותה העמוקה פירושה, עמידה על עקרונות ועל השקפת עולם... [האדם] חייב להיות משוכנע שכנוע פנימי עמוק ובלתי מעורער בנחיצות ובצדקת הדברים שהוא מתכוון לומר, ובעמידתו האיתנה על דעותיו ועקרונותיו טמון סוד כוחו והשפעתו.

מאידך, אין עלולים דברים אלו לגרום ליחס עוין כלפי אומרים, כי שנאת הבריות לא באה בשל מהות הדברים הנאמרים אלא בגלל הצורה שבה נאמרו. וזהו אמנם היסוד החשוב ביותר להתנהגות... גישה מכובדת ונעלה לכל אדם... אם רוצים לשכנע, אין צורך להתקיף ולפגוע, ואף לא כדאי להוריד את הדברים לרמת הזול והשטחי. דברים אלו מעוררים מרידות ומבלים שנאה. צורה מכובדת בפעילות ובדברים מקנה לאדם שם טוב ואהבת הבריות אליו, בלי שתפגע באהבת האמת שבו - בגאונותו לעצמו ולעקרונותיו ("שבע מידות בעובדי ציבור", כתבים א, עמ' 117).

כללו של-דבר, אם האדם משוכנע שכנוע פנימי עמוק ובלתי מעורער בנחיצות ובצדקות הדברים שהוא מתכוון לומר, הוא חייב לאמרם בגישה מכובדת ונעלה לכל אדם; ובעמידתו האיתנה על דעותיו ועקרונותיו טמון סוד כוחו והשפעתו.

לעיניי, ניגשתי אל הרב ושלושת הלומדים, ובחמא אצורה אמרתי להם: "איך אתם מסוגלים לעשות כדבר הזה?" ואף הוספתי שאני בז להתנהגות הרב. הרב נפגע מהאופן שבו אמרתי את הדברים אע"פ שנאמרו בחמא אצורה, ושאל אותי בצדק מדוע אני צריך לדבר בצורה כזו.

הרב צדק. אמנם אני צדקתי בתוכחתי, אך לא הייתי צריך לאַמרה מתוך חמא אצורה, אלא לומר ליושבים, כך: "תראו חברה, אני רואה שאתם מאד נהנים..." ואז לבטא את מחאתי באופן נינוח ורגוע. ברם, כאמור, העשן שאפף ומילא את בית הכנסת והמחזה המביש הזה, הקאת והשתייה החריפה, וכן לעגו של הרב שנהג ללעוג לי בקול רם כשהייתי מברך בתום הקריאה בתורה "חיי עולם נטעה" (היה לועג לי על שהקפדתי לבטא את הפסיק), כל אלה שיבשו את שיקול דעתי ואמרתי את הדברים בזעם, וכאמור טעיתי.

אמירת האמת הפנימית

האמת חייבת להיאמר. ברם, מארי מלמדנו שיש לאמרה בנחת ומתוך שיקול דעת, לא מתוך זעם אצור חלילה, אלא מתוך שלווה נפש פנימית עמוקה, ואפילו - הייתי אומר - מתוך אדישות וחוסר אכפתיות מסוים אם יקבלוה אם לאו. כי אם יקבלוה - הם המרוויחים, ואם ידחוה - הם המפסידים (ראה "הליכות עולם", כתבים ב, עמ' 924). כך כתב מארי באחד ממאמריו המאלפים. להלן תמצית מדבריו: "הרמב"ם, בפרק ב מהלכות סנהדרין... מפרט את המידות הדרושות לתפקידים השונים... ה) אהבת אמת. (ו) אהבת הבריות להם. (ז) בעלי שם טוב...; שלוש המידות הללו יש ביניהן קשר פנימי, אף על פי

מעשה שהיה כך היה: בחג השבועות לפני כארבע שנים התארחתי אצל קרובי משפחה. לאחר סעודת החג ביום, ולאחר מנוחה קלה, שמתי פעמיי לבית הכנסת ללמוד. למדתי לבדי בערך משעה שתיים. לאחר כשעה ומחצה הגיע לבית הכנסת רב בית הכנסת ועמו שלשה אנשים. הואיל והייתי עסוק בלימודי, המשכתי בשקט ללמוד בירפתי בית הכנסת. שלושת האנשים התיישבו למול הרב שמקומו היה לצד ההיכל, והחלו ללמוד הלכות מתוך הספר "ילקוט יוסף".

אני עסקתי בשלי והם בשלהם, ולא הייתה שום בעיה. לאחר כעשר דקות פתח אחד מהלומדים שקית ובה ערימה גדולה של קאת, והניח אותה לפני הרב ושלושת הלומדים. הרב לא העיר להם והמשיך ללמוד. תוך כדי הלימוד "כיִגְנוּ" קאת ושמעו את ההלכות מפי הרב. לא עבר זמן רב, ואחד האנשים הוציא חבילת סיגריות מכיסו, חילק לרב וללומדים, והם החלו לעשן סיגריות בתוך בית הכנסת. מדובר בבית כנסת קטן, העשן אפף את בית הכנסת, וכמוכן הגיע אלי וטרד את יכולתי להתרכז בלימודי. הלומדים לא הסתפקו בסיגריות, ונדהמתי לראות שאחד מהם אף הוציא סיגריות (החומים הארוכים). שוב חילק לרב וללומדים, הם עישנו ו"כִּזְנוּ", ותוך כדי החגיגה 'נזרקו' לחלל האוויר כמה הלכות מ"ילקוט יוסף".

כך נגלה לעיניי מחזה סוריאליסטי, יושב לו רב עם מגבעת וחליפה צמוד להיכל בית הכנסת, מעשן סיגריות וסיגריות כשלפניו ערימה גדולה של קאת, וכמדומני שגם שתייה חריפה הייתה שם, וכדי ביזיון וקצף. נלאיתי כלִפְלֵי את חִזיון התעתועים שנגלה

שמעו ותחי נפשכם - טלפון הלכה יומית מפי מורנו ורבנו הגאון הרב **רצון ערוסי** שליט"א 0779-110-110 הלכה יומית כל יום !!!

הקבלת פני הרב

למו"ר הרה"ג

רצון ערוסי יצ"ו

תקיים

ביום רביעי ד' חול המועד
י"ט ניסן תשע"ו 27/4/2016
בבית כנסת "שיבת ציון"
רחוב יצחק הלוי 6 קרית אונו

16:00 - סיור בבית הליכות עם ישראל רח' גמלא 2, קרית אונו
17:00 - שיעור גמרא
- תפילת מנחה
- שאלות ותשובות

הציבור מוזמן

פרטים נוספים
באתר נצח ישראל net-sah.org

יום עיון במסגרת

הקבלת פני הרב

יתקיים ביום שני י"ז ניסן תשע"ו
25/4/2016

בבית מדרשו של
מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל
בית הכנסת "אבי דוד"
רחוב אבן ספיר 5, ירושלים
החל משעה 17:15

בהשתתפות מורנו ורבנו
הרה"ג **רצון ערוסי יצ"ו**
הרב אביעד אשואל יצ"ו
פרופ' צבי לנגרמן יצ"ו

הציבור מוזמן

פניה אישית

ידידי העמותה המעוניינים להיות שותפים בהתחדשות העמותה
נא לפנות:
אבי חמדי 050-6576418
נועם עוזרי 052-5467887
או במייל:
yedidehalichot@gmail.com

כוס ברכות לידידנו
ר' דוד וברוריה חמדי יצ"ו
וההורים
עידו ונעמי חמדי יצ"ו
לרגל הולדת הבת/הנכדה
יהי רצון שתזכו לגדלה בנחת
מאחלים
מערכת אור ההליכות

החלה ההרשמה

יירחי כלה קיץ

בתאריכים:

כ"ז תמוז תשע"ו -

ב באב תשע"ו

2/8/16-6/8/2016

בקיבוץ לביא

בהשתתפות

מו"ר הרה"ג

רצון ערוסי יצ"ו

לפרטים

מוטי-0529426613

החשיבות והסכנה שבטעמי המצוות

תחום חשוב ומעניין בפרשנות התורה הוא ההתחקות אחר טעמיהן של המצוות השונות. חשיבות תחום זה נובעת מהרצון להבין מהי החוכמה שעומדת בכל דרישה שדורשת מאתנו התורה, וככול שהדרישה תובענית יותר גם הרצון שלנו להבינה עולה. יש שהעדיפו את המשמעת המושלמת שאינה מחפשת הבנה, ולדעתם הרצון להבין את הציווי מעיד על ספקנות או פקפוק כלפי המצווה. לכן לדעתם מי שנענה לציווי מבלי לשאול ולחפש הבנה לציווי עצמו, נמצא במדרגה גבוהה יותר.

הרמב"ם הציג דעה זו כנובעת מציפיה שמצוות שניתנו מהקב"ה שאינו נתפש בהשגתנו, גם הן תהיינה נעלות מיכולת הבנה אנושית (מוה"י ג.א.); אולם הוא שלל דעה זו, ולדעתו מעלת המקיים את הציווי כשיש לו רצון להבינו אינה דרגה נמוכה, שכן הרצון להבין אינו נובע מהתנגדות לציווי אלא להיפך - מתוך רצון להזדהות אתו בצורה שלמה, ומתוך רצון לפתח אישיות שתואמת את דרכו של הקב"ה שצדקתה ואמינותה ברורים לנו. מתוך כך הקדיש הרמב"ם פרקים נכבדים בחלקו השלישי של מורה הנבוכים להסבר טעמי המצוות, עם הודעה שברור שאין בטעמים שהציג כל החוכמה שטמונה במצוות התורה, אלא יש בהם הצבעה על מטרת כלליות שניתנות לזיהוי ברור (ג.מט).

עם זאת, חשוב לציין שישנה גם סכנה בעיסוק בטעמי המצוות, וסכנה זו מחייבת פיתוח גישה זהירה ואחרית. חז"ל תיארו כיצד נכשל החכם באדם דווקא בַּמְצוּוֹת שגילתה התורה את טעמיהן. במצוות המלך ציוותה התורה שהמלך לא ירבה לו נשים כדי שלא יסור לבבו (דברים יז, יז). כישלונו של שלמה היה שחשב שעצם מודעתו לסכנה הקיימת בריבוי נשים תאפשר לו למנוע אותה בדרכים אחרות, ואז לא יצטרך להקפיד על המצוות עצמן. סופו שנכשל, ולעת זקנתו נשוי הטו את לבבו (מלכים א, יא, ד). גם בדורנו, כמו בדורות קודמים, ישנם אנשים הדורשים את טעמי מצוות התורה, ומתוך תחושתם שידועים הם לשם מה ניתנו מצוות אלו הם מעלים הצעות לשינויים ולביטולים חלקיים או מלאים של מצוות התורה.

הלכות חמץ, הלכות שיש בהן דקדוקים רבים וחמורים, ובמיוחד בשיטתו של הרמב"ם שלפיה חמץ אינו מתבטל אפילו לפני הפסח ואוסר תערובתו במשהו. מידות ההקפדה והטירחה שמתחייבות במצווה זו, החמץ הועלה רעיון מעניין בספריהם של בעלי המוסר. הם ראו במצווה זו התמודדות **סמלית** שקיימת בנפשו של האדם כשהחמץ מייצג את גאוותו של האדם, זו שממלאת אותו רוח ונותנת לו כוח לפעול ולעשות בכל ימות השנה, אולם היא גם שפורה להפיל אותו לאחר מכן. בחג הפסח צריך האדם לדעת ולברר לעצמו, שמעמדו האמיתי - עם כל הישגיו - הוא עבודתו לקב"ה, עבודתו שיותר משהיא משעבדת, היא משררת אותו ומְבַלֵּיָהֶם של תאוות ומחויבויות ארציות שפלות.

הרעיון שניתן כאן לחמץ מעניין ומרשים, אך גם הוא מחייב זהירות, ואין לחשוב שבחג הפסח מספיק לעבוד על מידת ההכנעה והבריחה מן הכבוד. אלו אינם יכולים להוות תחליף למצוות החמץ עצמה. זו הייתה טעותם של הנוצרים, וכך טועים גם היום הרפורמים שסבורים שעיקרה של התורה ברעיונותיה, וניתן לוותר על המעשים שאותם היא מחנכת אותנו לעשות. הכלל העקרוני של התורה הוא "נעשה ונשמע", הכל מתחיל במעשים, ואחר המעשים ילכו הלבבות (ג.לב:מד). המעשים מקבעים את העקרונות כדי שלא ישתנו ולא יאבדו מול כל המשברים ושינויי התקופות והמחשבות.

בהזדמנות זו, כדאי להעלות **הערה נוספת**: מבט מדויק על הנושאים שמעסיקים בשנים האחרונות את הציבור הדתי בפסח, מעורר מחשבה שמא סטינו קצת מהכיוון הנכון. ניתן להבין שהמצווה המרכזית של קרבן פסח עדיין נדחקת הצידה מפני מצוות אחרות שבינתיים מעשיות יותר ממנה, אך קשה להבין, כיצד נדחקת מצוות השבת החמץ מפני מכירת חמץ, וכיצד מנהג הקטניות של חלק מעדות ישראל דוחק את העיסוק בגופי תורה של איסורי החמץ עצמם. יש להנחות את סדר הלימוד למדרג הנכון כפי שהוא מופיע בספרו של הרמב"ם: תחילה עיסוק באיסורי הכרת, אחר כך במצוות העשה ואיסורי לאוין, ולבסוף עיסוק מועט במנהגים. כך יישמרו התכנים במדרג הנכון ולא תתקבל תמונה מעוותת של עולם ההלכה.

"החדש הזה לכם..." וגאולת ישראל ר יזהר אפגן יצ"ו

רש"י, בבאר את הפסוק הראשון בתורה, מקשה ושואל, מדוע פתחה התורה דווקא ב"בראשית ברא א-להים", ולא במצוות קידוש החדש שנאמרה מעט לפני היציאה מצרים כמצווה ראשונה לעם ישראל? ואכן עולה תהייה: מה חשיבותה של מצווה זו שדווקא בה בחר נתן התורה להורות ראשונה את בני ישראל מיד עם יציאתם מעבדות לחרות, בעוד שהיה ניתן לצפות שהמצווה הראשונה תהייה דווקא ייחוד ה' ומציאותו, "אנוכי ה' א-להיך", איסור עשיית פסל, שמירת שבת וכיו"ב?

רבנו הרמב"ם, שכידוע לשונו קצרה בכתיבת הדינים שבספר המצוות, מרחיב מאוד את היריעה במצוות קידוש החדש (עשה קנ"ג) וכותב: "הציווי שציוונו יתעלה בחשבון חודשים ושנים, וזו היא מצוות קידוש החדש". רבנו מאריך ומסביר כי מצווה זו מְבַצֵּע אותה דווקא בית הדין הגדול, ודווקא בארץ ישראל. ובסגנון שונה ובלתי שגרתי הוא מוסיף (שם): והגני מוסיף לך באר: אילו הנחנו, למשל, שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל - חלילה לא-ל-מלעשות זאת, לפי שכבר הבטיח שלא ימחה ולא יִשְׁרַש את שארית האומה לגמרי, שלא יהיה בית דין בנמצא, ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנסמך בארץ ישראל - הרי אז לא היה חשבוננו זה מועיל לנו כלל בשום אופן, לפי שאין לנו לחַשֵּׁב בחוצה לארץ ולעֲבֹר שנים ולקבוע חודשים אלא באותם תנאים הנזכרים, כמו שביארנו. "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

מה היא אם כן חשיבותה של מצוות קידוש החדש שנבחרה להיות המצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל, והגזרה הראשונה בגְזֵרוֹת יוון (סוף על שבת וסילה), ושהביאה את הרמב"ם להתבטאותו המיוחדת בעניינה? מדרש שמות רבה (פרשת בא, ט"ו) פותח לנו צוהר להבנת חשיבותה בבארו: "...הדא הוא דכתיב: 'יפרח בימיו צדיק ורֵב שלום עד בלי ירח' (תהלים עב, ז), עד שלא הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, ברמז הודיע להם שאין המלכות באה להם עד שלושים דור,

שנאמר "החדש הזה לכם ראש חדשים", החדש שלושים יום ומלכות שלכם שלושים דור. הלִבְנָה בראשון של ניסן מתְקַלֵּת להאיר, וכל שהיא הולכת ומאירה עד חמשה עשר ימים ודיסקוס שלה מתמלא; ומחמישה עשר עד שלושים, אור שלה חסר, בשלושים אינה נראית. כך ישראל: חמשה עשר דור מן אברהם ועד שלמה... כיוון שבא שלמה נתמלא דיסקוס שֶׁל לבנה, שנאמר 'יפרח בימיו צדיק'... ומשם התחילו המלכים, חמישה עשר דורות, פוחתין והולכין... עד שבא צדקיהו, איבד את עינו וחרב בית המקדש וחסר אורה של לבנה, שנאמר 'רוב שלום עד בלי ירח'. עד שלושים דור שהיה לישראל מן המלכות".

יוצא אם כן שמלכות ישראל, הן בעלייתה והן בירידתה, משולה ללבנה המתמלאת והנחסרת מדי חודש ומושללת ביום ובלילה (להבדיל מהחמה). כשמקדשים ישראל את החדש בארץ ישראל, זהו צעד חשוב לעצמאות ומסמילא לכיוון חידושה של מלכות בית דוד. ובכל חודש כשאנו מקדשים את הלבנה, אנו מייחלים שכמו שהלבנה מתחדשת כך תתחדש מלכות בית דוד באומרונו "דוד מלך ישראל חי וקיים". המְשַׁלֵּת מלכות ישראל ללבנה "הנפרצת לעיתים ונבנית לעיתים" נותנת עידוד לעם, במיוחד כשהוא בגלות או תחת שלטון זר. כי כפי שהלבנה חסרה בהווה ועשויה לשוב ולהתחדש, כך אנו מייחלים שתתחדש גם המלוכה - בדמות שלטונו העצמאי של העם. קביעת הַחֲדָשִׁים בבית הדין, כשהבסיס הוא ארץ ישראל, והשליטה בזמן, כיום כמו בימי צאתנו מסצרים - הן מסמני המלכות, והתחלת הגאולה. וכאשר עם ישראל מושל בזמן וקובע את מועדי ה', אזי הוא בחירות, או כפי ששורר ר' יהודה הלוי: "עבדי הזמן - עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבדו חופשי".

בית הקומתים
של תרב והרבנית קאפח

חידושי

ניתן להשיג במכון משה ספרי ילדים ונוער על תולדות חייו ופועלו של מורנו ורבנו הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל ורעייתו הרבנית ע"ה. ספר זה מזמין אותנו להיכנס לביתם של הרב יוסף והרבנית ברכה קאפח זצ"ל, להתרשם מהספרייה העצומה, מאהבת לימוד התורה, מהאנשים הרבים העולים במדרגות הבית להתקבל במאור פני הרבנית. לחנך ולקרב מניף צעיר את ילדינו על דמויות המופת והסיפורים החיוביים המפגישים את הילדים הצעירים עם ערכים חשובים.

ניתן להשיג במכון משה 03-5351119 ובאתר נצח ישראל net-sah.org

קאפח שולל מכל וכל את יחוסו לרמב"ם. מדוע? כמו כן, אשמח אם הרב יוכל להדגים הלכה ביבש ובלח. האם יש הבדל בין תערובת חמץ בפסח לבין מאכלים אסורים בנבלה וטרפה שהתערבו במאכלים כשרים? ומה בינם לבשר וחלב?

ת. א. נתאר לעצמנו שהתערבה מצת חמץ בתוך מצות כשרות (יבש ביבש), לפני הפסח. לדעת סרן, היא בטלה בדרכי הביטול, ולפי כלליהם. לפי רבינו (אליבא דמארי) היא לא בטלה, כי לפני הפסח אין עליה שם של איסור. ורק איסור בטל בהיתר. ואין דבר היתר בטל בדבר היתר אחר. ולכן בהגיע הפסח, חל על מצת החמץ שם של איסור, ואינו בטל, כי חמץ בפסח אסור בתערובת במשהו, ולא משום שהאיסור היה ביום לפני פסח ובפסח הוא התעורר - אלא לא היה איסור כלל, ולא ביטול כלל. וכך משקה שהוא חמץ (=לח) שהתערב עם מצה כשרה (=יבש) ונספג בהם לפני הפסח - לפי סרן, יבטל בדרכי הביטולים ובכלליהם. ולפי רבינו, אליבא דמארי - בפסח, יהיה שם של איסור על המשקה הלח, ויאסור במשהו, ולא שהיה איסור ישן והתעורר. וכך משקה חמץ (= לח) שהתערב לפני הפסח במשקה שאינו חמץ (= לח). ב. חמץ בפסח אסור במשהו, אפילו בשאינו מינו. ואילו בבשר וחלב, או בנבלה וטרפה, כגון חתיכה הראויה להתכבד - אסורת במשהו, רק במינו. בשאינה מינו - לפי כללי הביטולים.

שנתיים, ואמי כמובן ממשכה לגור בבית, אבל לא עשינו העברת זעליות מסודרת בשום דרך. כלומר, אינני יודע אם מבחינה הלכתית "יבשה" הדירה נחשבת "שלה". השאלה היא האם היא יכולה למכור את החמץ בעצמה במצב כזה? האם היא יכולה להקנות את מקום החמץ. ואם לא, מה הפתרון המיטבי?

2. אחותי (הבוגרת והרווקה) גרה עם אמי בבית, ויש לה חמץ משלה שהיא מעוניינת למכור. מדובר בדברים ששייכים רק לה. האם היא יכולה פשוט להכניס אותם לארון שבו מוצרי החמץ ולסמוך על המכירה של אמי שלי? או לחלופין - למכור בעצמה, אבל להכניס אותם לארון שבעצם איננו שייך לה והיא לא יכולה להשכיר אותו? ואם לא, מה הפתרון המיטבי?

ת. 1-2. עמדתי היא שאדם פרטי יגמור בפועל את החמץ עד ערב פסח, ולא יזדקק למכירת חמץ, משום שיש בה הרבה פקפוקים. לגופו של דבר, ככל שלא תהיה לך ברירה, אלא רק להזדקק למכירת החמץ, יש בשטרות מכירת חמץ דרכי קניין שונות. אחת קנה, שהחמץ יימכר לגוי, גם כשהמוכר חמץ אינו בעלים רשום על כל הבית, או בכלל אינו בבעלות.

ש. א. ישנם המייחסים לרמב"ם את המושג "חוזר ונעור", ואילו הרב יוסף

ולכן אין לבטל מנהג חשוב זה. אני נוהג לקרוא בערבית, ובתרגום עברי. למי שאין לו סבלנות (וצריך שתהיה סבלנות, כי מצווה להאריך בסיפור יציאת מצרים), שיקרא את התרגום בלבד. ניסיון משפחתי מלמד, שב"ה כולם מאוד נהנים מאמירת מא כ"ב ותרגומו, גדולים וקטנים.

ש. אדם שמתארח בליל הסדר במקום שלא מסדרים מושבים המיועדים להסבה אלא לישיבה רגילה כמו כסאות עץ או פלסטיק ללא משענות ידיים - האם יש בו עניין הסבה? אמנם מה שראיתי שישושים במקרים כאלה, בזמן שתיית הכוסות במצעים הסבה ע"י הטיית הגוף לצד שמאל ללא הישענות על דבר מה - שלעניות דעתי אין זו הסבה דרך חירות אלא בחוסר נוחות מוחלט. מה ניתן לעשות במצב כזה?

ת. מן הראוי להתקין מושבים עם אפשרות הסיבה. אם אין אפשרות להתקין - נאמר בגמרא, שכל אחד יסיב על כתף חברו.

ש. יש לי מספר שאלות בקשר למכירת חמץ: ממה שידוע לי, על מנת שהמכירה תחול, החמץ צריך להיות במקום ספציפי בבית של המוכר כדי שיהיה ניתן להקנות אותו בקניין חצר. בגלל זה התעוררו אצלי שתי שאלות: 1. אבי ז"ל נפטר לפני

ש. 1. במקרה שמגלים על פלי חמץ לאחר שעבר פסח כי הוא לא היה ממש נקי (שאריות אוכל קטנות) בזמן פסח. האם זה חמץ שעבר עליו הפסח ויש בעיה עם הכלי? 2. אם שפכתי מרק בשיר חם מתוך סיר רותח לכיוון הכיור הבשרי, ואז ראיתי שאיך שהוא פתאום עפו כמה טיפות לכיוון הכיור החלבי והיו בו קצת כלים. מה דינם של הכלים? (צלחות פלסטיק, וסכין-פלסטיק עם מתכת).

ת. 1. אם הוא חמץ ממש, הוא אסור, ויש להשליכו; ואם הוא תערובת חמץ, הוא מותר. בין כך ובין כך, ינקה הכל וישתמש בו. 2. אין חשש יש לנקותם מיד, ודי בכך. כי הטיפות שניתכו הם כבר כלי שני, או אפילו כלי שלישי, וע"י עירוי.

ש. בחג דנו בעניין אמירת "מא כ"ב" הד"א אליה" בזמננו. ראיתי במספר הגדות שלנו שכתוב שזה נתקן על מנת שיבינו הנשים והטף - שככל הנראה בתימן לא היו בקיאים בלשון הקודש. מדוע עדיין יש מקום לאומרו? הרי בימינו רובנו המוחלט (גברים, נשים וטף) בקיאים בלשון הקודש ואיננו מבינים את הטקסט בערבית. וחשוב ביותר, האם נכון לומר שמי שמבטל אמירת "מא כ"ב" הרי הוא מבטל מנהג אבותיו? האם זה בכלל בגדר "מנהג אבות"? או שמא רק מציאות שהייתה שייכת לאותו זמן ומקום?

ת. ראשית, מדובר ביצירה מאוד מושכלת. יש למשפחתי "מא כ"ב" אלערוסייה", שהיא ארוכה, אבל מאוד מאוד מושכלת,

לנו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

בית הדין לדיני ממונות
בראשות של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קריית אונת
וחבר מועצת הרה"ר לישראל
קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.

לפרטים, יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בפקס: 1533-5351119

או באמצעות פנייה בכתב לבקשת בורות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים, לכתובת: בית הדין לדיני ממונות, ת.ד. 211 קריית אונת 55100 דוא"ל: bdmamonot@gmail.com

לק"י, ז אייר תש"מ. כבוד התלמיד ר' ישראל נחום נ"י שלום, לשאלותיך -

א. מותר ליתן מים חמין בשבת, ל"טורמוס" [לתרמוס], מפני שהוא כלי שני ואין בו משום הטמנה, כמבואר בפ"ד שבת הל"ה.

ב. מותר להשתמש בדוד שמש בשבת ולרוחץ כל גופו בחמין שהוחמו בו כי הם חפ"י חמה, כמ"ש במאמרי בקובץ "הראל" בשעתו.

ג. דעת רוב הפוסקים שמותר לסחוט לימון חמוץ לתוך המרק או לתוך המים לעשות לימונדה, כיון שאין דרך לסחוט ולשקות את מימיו כמות שהוא, לפיכך לאו בר סחיטה הוא ומותר, וכן נהגנו בתימן בלי שום חשש.

ד. מותר ליתן הקפה הטחון לתוך הכוס ולערות עליו מכלי ראשון כיון שכבר נקלה. ק"ל אין בשול אחר בשול שלא על האש. אבל התה - כיון שעדיין לא נתבשל אסור לערות עליו, אלא יתן את המים תחלה ואח"כ יתן התה, ואין לחוש לצובע.

ה. מותר להשהות ע"ג פלאטה מע"ש דלא שייך בה גזרה שמא יחתה. ואסור להחזיר עליה בשבת מפני שהוא מבשל ולא שייך כאן דין כירה גרופה וקטומה, כי היא אינה מבשלת, והפלאטה מבשלת ואסור להחזיר עליה כלל. בכ"ר יוסף קאפח

בס"ד, יום ו', ב' באייר תש"מ, שנת השמיטה. פרשת תזריע מצורע. לכבוד הרה"ג הדיין יוסף קאפח שליט"א

עשה לך רב וקנה לך חבר"

א. האם מותר ליתן מים חמין לתוך "טורמוס" [תרמוס] בשבת או אסור משום הטמנה?

ב. האם מותר להשתמש בדוד שמש במים שהוחמו מאמש או בשבת?

ג. האם מותר לסחוט לימון לתוך מרק, וכן מה הדין בעשיית לימונדה?

ד. היאך היא עשיית הקפה (רגיל או נמס) וכן התה בשבת, מה קודם למה, המים או התבלין? והאם זה בכ"ר או בכ"ש? [= בכלי ראשון או בכלי שני]

ה. האם מותר להשתמש בפלאטה, וכן בתנור אפיה, וכן בגזא עצמו ע"י הפמוטות שלו או ע"י שימת פח על הגזא בשבת להשהות עליהן תבשילין מבעוד יום? והגני מבקש את סליחתו של הרב ע"י שאלותי וטרדתי את הרב ושכרו כפול משמים. וכן אני מבקש שהרב יתן לי מקורות.

ממני, ישראל נחום